

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 15775/2022
20.03.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Драгане Маринковић, председника већа, Марине Милановић, Зорице Булајић, Весне Станковић и Радославе Мађаров, чланова већа, у парници тужиоца „Истер - Инжењеринг“ д.о.о Ваљево, чији је пуномоћник Растко Поповић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Привредни суд у Новом Саду, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Ваљево, ради накнаде имовинске штете, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гжрр 29/22 од 09.06.2022. године, у седници одржаној 20.03.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гжрр 29/22 од 09.06.2022. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гжрр 29/22 од 09.06.2022. године и пресуда Основног суда у Ваљево Прр1 2/21 од 25.10.2021. године, исправљена решењем истог суда Прр1 2/21 од 19.01.2022. године тако што **СЕ ОДБИЈА** као неоснован, тужбени захтев да се тужена обавезе да тужиоцу, на име накнаде штете због повреде права на суђење у разумном року исплати 795.688,96 динара на име главног дуга и 141.071,11 динара на име камате обрачунате до 07.10.2009. године, све са законском затезном каматом од 16.04.2020. године до исплате и одбија се захтев тужиоца за накнаду трошкова парничног поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилац да туженој накнади трошкове целог поступка у износу од 51.750,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема отправке ове пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Ваљево Прр1 2/21 од 25.10.2021. године, исправљеном решењем истог суда Прр1 2/21 од 19.01.2022. године, ставом првим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу на име накнаде материјалне штете због повреде права на суђење у разумном року исплати 795.688,96 динара на име главног дуга и 141.071,11 динара на име камате обрачунате до 07.10.2009. године, све са законском

затезном каматом од 16.04.2020. године до исплате. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужилци на име трошкова парничног поступка исплати 69.750,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гжрр 29/22 од 09.06.2022. године, ставом првим изреке, одбијена је жалба тужене и првостепена пресуда потврђена. Ставом другим изреке, одбијени су захтеви парничних странака за трошкове другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужена је благовремено изјавила ревизију због погрешне примене материјалног права са позивом на одредбу члана 404. ЗПП.

Одлучујући о дозвољености ревизије у смислу члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 72/11, 55/14, 87/18, 18/20 и 10/23 – други закон), Врховни суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији тужене ради уједначавања судске праксе, па је на основу члана 404. став 2. тог закона одлучено као у ставу првом изреке.

Врховни суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. ЗПП и утврдио да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, решењем Трговинског суда у Новом Саду Ст 40/09 од 15.10.2009. године, покренут је стечајни поступак над стечајним дужником „Фадип“ а.д. Индустрија и трговина Бечеј. Тужилац је у овом поступку пријавио потраживање из пословног односа са стечајним дужником по основу неплаћене фактуре за испоручену робу, које потраживање је утврђено у коначној листи признатих и оспорених потраживања разлучних и стечајних поверилаца 28.03.2018. године у четвртном исплатном реду у укупном износу од 936.760,07 динара, од чега главни дуг износи 795.688,96 динара, а законска затезна камата обрачуната на главни дуг 141.071,11 динара. Потраживање тужиоца није намирено. Правноснажним решењем Привредног суда у Новом Саду Р4 102/2020 од 20.02.2020. године утврђено је да се у поступку који се води пред Привредним судом у Новом Саду Ст 32/2010 повређено право предлагача, овде тужиоца на суђење у разумном року и наложено стечајном судији и председнику стечајног већа да у року од 15 дана затражи од стечајног управника да достави изјашњење које ће садржати таксативно наведене судске и управне поступке у погледу имовине стечајног дужника који још увек нису правноснажно окончани и изјашњење о њиховом току, као и које је радње актуелно предузимао у циљу решавања имовинскоправних односа у погледу преостале имовине стечајног дужника која није уновчена. Наведеним решењем је утврђено да је предметни стечајни поступак сложен, али да и поред тога поступак испитивања пријава није најефикасније спроведен, док је у погледу уновчења дела имовине стечајни управник неделотворно поступао, а и у радњама повереника стечајног управника присутна пасивност и непоступање по одредбама Закона о стечајном поступку. Стечајни дужник је у моменту отварања стечајног поступка био привредно друштво са већинским друштвеним капиталом.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је усвојио тужбени захтев применом члана 58. Устава РС, члана 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року и члана 154, 155. и 172. Закона о облигационим односима налазећи да постоји узрочно – последична веза услед неделотворног спровођења стечајног поступка од стране органа тужене - Привредног суда у Новом Саду и штете коју је тужилац претрпео јер је његово потраживање из комерцијалног односа у стечајном поступку остало ненамирено. Према аргументацији другостепеног суда,

тужена је објективно одговорна за штету коју је тужилац претрпео, с тим што у конкретном случају није потребно доказивати постојање узрочно – последичне везе између настанка штете и повреде права на суђење у разумном року јер је стечајни дужник у већинском друштвеном капиталу и није и економски и институционално самосталан и независан у односу на државу.

Основано се ревизијом указује да су нижестепене пресуде засноване на погрешној примени материјалног права.

Одредбом члана 31. став 3. Закона о заштити права на суђење у разумном року („Службени гласник Републике Србије“ број 40/15) прописана је објективна одговорност Републике Србије за имовинску штету изазвану повредом права на суђење у разумном року. Према ставу 1. те одредбе, странка може да поднесе тужбу против Републике Србије за накнаду имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року, у року од једне године од дана када је стекла право на правично задовољење. Право на правично задовољење, сходно члану 22. став 1. наведеног закона, има странка чији је приговор усвојен, а која није поднела жалбу.

Објективна одговорност за штету је одговорност без кривице, заснована само на узрочној вези између штетне радње и штете. И Закон о облигационим односима обавезује на накнаду штете само оног ко „проузрокује“ штету (члан 154. став 1). Узрочна веза се, по прихваћеном становишту у новијој правној доктрини и судској пракси, оцењује по теорији тзв. адекватне узрочности. По тој теорији узрок штете је само онај догађај чијем редовном дејству одговара конкретна штета, односно који је по својој природи адекватан тој штети. Узрочну везу доказује оштећени, осим ако је штета настала у вези са опасном ствари или опасном делатности, када постоји законска претпоставка да штета потиче баш од те ствари, односно делатности.

Правило о објективној одговорности, примењено на накнаду имовинске штете због повреде права на суђење у разумном року, не значи да је утврђењем повреде права тужена дужна да надокнади тужиоцу штету у смислу члана 31. став 3. Закона о заштити права на суђење у разумном року. Потребно је и утврдити да ли је повреда права на суђење у разумном року адекватан узрок настале штете. Адекватна узрочна веза између штете - ненаплаћеног потраживања у стечајном поступку, и повреде права на суђење у разумном року у том поступку, по становишту ревизијског суда постоји ако би се утврдило да је стечајни дужник у време када је покренут поступак стечаја имао имовину која је била довољна да се тужилац, уз поштовање редоследа наплате, могао намирити да је стечајни суд ефикасно поступао и у разумном року предузимао делотворне радње у циљу намирења поверилаца стечајног дужника. Те чињенице, сагласно правилу о терету доказивања из члана 231. ЗПП, доказује тужилац који тврди да има право на накнаду имовинске штете и да је узрок њеног настанка повреда права на суђење у разумном року, те да би новчани износ добијен продајом стечајног дужника био довољан за исплату његовог утврђеног потраживања, у смислу члана 54. Закона о стечају и да је код такве позитивне имовинске способности, искључиво због неправилног или незаконитог рада стечајних органа, за које одговара тужена, изостало намирење тужиоца у стечајном поступку.

Према закључку усвојеном на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда од 02.11.2018. године, Република Србија одговара за материјалну штету насталу због потпуног или делимичног неизвршења правноснажних и извршних судских одлука, односно у стечају утврђених потраживања запослених из радног односа која су без њихове кривице остала неизвршена и у поступку стечаја вођеним над стечајним дужником са већинским друштвеним или државним капиталом, уз услов да је претходно утврђена повреда права на суђење у разумном року. У предметима у којима се води стечајни поступак, законска затезна камата на потраживања утврђена

правноснажним пресудама против дужника – друштвених предузећа обрачунава се до дана отварања стечајног поступка, у складу са законским решењима из Закона о стечају из 2009. године. Према допуњеном закључку усвојеном на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда од 27.09.2019. године (којим је допуњен наведени закључак) у погледу извршних дужника физичких и правних лица који не спадају у наведену категорију, нужно је утврђивати узрочно-последичну везу између повреде права на суђење у разумном року и ненаплаћеног потраживања, те утврђивати да је управо искључиви разлог немогућности наплате тих потраживања неадекватно поступање суда. Нужно је доказати да је дужник у тренутку покретања поступка за наплату имао довољно новчаних средстава у имовини и да је поштујући редослед наплате могао да се наплати да је суд ефикасно поступао и предузимао делотворне радње у циљу наплате прописане одговарајућим Законом о извршењу. Према томе, у конкретном случају није остварен услов за одговорност Републике Србије јер се одлуке донете против друштвених предузећа по основу потраживања из радних односа не могу изједначити са одлукама против друштвених - државних предузећа донетих по основу потраживања која су проистекла из комерцијалног односа. Околност што тужилац своје признато потраживање према таквом предузећу над којим је покренут поступак стечаја није намирио не може се ставити на терет туженој, јер тужилац у смислу члана 231. ЗПП, није доказао да је могао да се наплати из новчаног износа добијеног продајом покретних и непокретних ствари стечајног дужника, односно продајом стечајног дужника као правног лица, те да би тај износ био довољан за исплату његовог утврђеног потраживања и да је изостало намирење тужиоца у стечајном поступку искључиво због неправилног или незаконитог рада стечајних органа, за чије поступање одговара тужена.

Из изложених разлога, Врховни суд је одлуку као у ставу другом изреке донео применом одредбе члана 416. став 1. ЗПП.

Тужена је успела у поступку по ревизији, па јој на основу чланова 153. став 1, 154. 162. и 163. став 2. у вези члана 165. став 2. ЗПП припадају тражени трошкови целог поступка. Висина је одмерена на име тражених и опредељених трошкова за састав одговора на тужбу од стране правобранилаштва у износу од 11.250,00 динара, за састав жалбе 22.500,00 динара и за састав ревизије 18.000,00 динара према Адвокатској тарифи важећој у време предузимања ових парничних радњи. Из тих разлога, Врховни суд је одлучио као у ставу трећем изреке.

**Председник већа – судија
Драгана Маринковић,с.р.**

**За тачност отправка
заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**